Toelichting stappen zelfrealisatieproces

Stap 1: Basisnatuurplan

Tijdens het kennismakingsgesprek wordt verkend of een eigenaar open staat voor zelfrealisatie, dan wel ruil of verkoop. De eerste stap naar zelfrealisatie is het opstellen van een 'basisnatuurplan' (BNP). Dit plan helpt de potentiële zelfrealisator om een beeld te krijgen hoe zijn perceel eruit kan komen te zien. Het basisnatuurplan beschrijft het landschap, de bodemsoort(en), het water, de kenmerken van het perceel en het toekomstig gebruik van de grond. Daarnaast bevat het een beschrijving van de nieuwe natuur waarvoor het plan bedoeld is. Dit is gebaseerd op de natuurdoelen die voor dit gebied zijn vastgelegd door de provincie. Tot slot wordt er aandacht besteed aan de wijze van toekomstig beheer om deze natuurdoelen te kunnen bereiken. De zelfrealisator en de provincie stellen dit plan in gezamenlijk overleg op.

Elke situatie en iedere eigenaar is anders. Samen met de eigenaren zoeken we naar mogelijkheden voor het maken van maatwerkafspraken binnen de kaders van het NNN. Hiervoor zijn vaak meerdere gesprekken nodig met een eigenaar. Met eigenaren kijken we naar hun wensen. Kunnen deze worden ingepast en zijn daar aanvullende afspraken voor nodig? Dat kan bijvoorbeeld gaan over de mogelijkheid om hobbydieren of een boomgaard te behouden. Maar ook over de (on)mogelijkheden van een ander natuurdoeltype binnen het perceel. Indien het BNP aansluit bij de wensen van de zelfrealisator en voldoet aan de natuurambities van de provincie wordt het BNP afgerond.

Stap 2 Natuurinrichtingsplan

Na afronden van het BNP start de volgende fase: het opstellen van een 'natuurinrichtingsplan' (NIP). In dit plan werkt de zelfrealisator de inrichting concreet uit. In dit plan wordt onder andere het afgesproken natuurdoel en het toekomstig gebruik vastgelegd. Verder wordt inzichtelijk wat voor investeringen er nodig zijn (kostenraming) en wat de beoogde planning is. Een pré-toets (op kwaliteit en compleetheid) op het plan door de provincie behoort tot de mogelijkheden. Dat voorkomt vertraging in het subsidietraject. Een zelfrealisator kan dit doen met hulp van een extern adviseur, die wordt vergoed door de provincie of met ondersteuning vanuit de provincie door middel van een voorbeeldplan.

Stap 3 Goedkeuring van het plan en subsidieaanvraag

Het natuurinrichtingsplan vormt de basis voor de aanvraag van de subsidie voor afwaardering en/of inrichting van het perceel (SKNL: subsidieregeling kwaliteitsimpuls natuur en landschap Zuid-Holland).

Met het verlenen van de subsidie wordt het natuurinrichtingsplan vastgesteld. Een onderdeel van het subsidieproces is het vestigen van een zgn. 'kwalitatieve verplichting'. Een kwalitatieve verplichting is een notarieel vastgelegde en in het Kadaster ingeschreven afspraak, waarbij de eigenaar van, in dit geval een perceel, iets moet toestaan of niet mag doen ("dulden of nalaten").

Denk daarbij aan het niet mogen bemesten van het perceel of het niet gebruiken van pesticiden. Deze verplichting gaat automatisch over op nieuwe grondeigenaren. Deze kwalitatieve verplichting vormt daarmee een belangrijke waarborging (naast de planologische verankering in een Omgevingsplan of projectbesluit) voor nu en de toekomst, dat de natuurdoelen worden behaald. Na het vestigen van de kwalitatieve verplichting wordt de subsidie uitgekeerd.

Sinds 2025 is de provincie de partij die de subsidieverstrekking verzorgt (voorheen was dit de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland).

Stap 4 inrichting

Nadat de subsidie is toegekend kan de zelfrealisator aan de slag. Soms is het nodig dat er op het perceel nog nadere onderzoeken worden uitgevoerd of zijn er vergunningen nodig. Daarna kan de inrichting plaatsvinden. Soms is inrichten niet nodig en is alleen ander beheer voldoende om de natuurdoelen te halen, bijvoorbeeld minder vaak en/ of later in het jaar maaien.

Stap 5 beheer

Na de inrichting start de fase van beheer. De wijze van beheer is al beschreven in het Natuurinrichtingsplan. Het kan daarbij gaan om bijvoorbeeld later maaien, het afvoeren van maaisel of het vaker baggeren van sloten. Voor het beheer is ook subsidie beschikbaar: Subsidie Natuur en landschapsbeheer. Particulieren kunnen deze aanvraag doen via een natuurbeheercollectief zoals Natuurcollectief Zuid-Holland of Bosgroep Midden-Nederland.

Meer informatie via Natuurnetwerk Nederland (NNN) - Provincie Zuid-Holland.